

Beleidsplan sociale veiligheid

Beleidsplan sociale veiligheid

In dit beleidsplan staat beschreven op welke manier OBS De Waterkant werkt aan de sociale veiligheid van de leerlingen. De preventieve aanpak (De Vreedzame school) komt aan bod, alsmede de manier waarop de school ongewenst gedrag aanpakt (pest-protocol). Hierbij is gebruik gemaakt van de map *Werken aan sociale veiligheid* van de Vreedzame school.

Inhoud

Beleidsplan sociale veiligheid	1
Visie, doelen en uitgangspunten	3
De Vreedzame School als preventiekader.....	3
Aanpak van pesten en sociale onveiligheid.....	3
Doelen DVS op leerlingniveau Overleg, menings- en besluitvorming	3
Pesten voorkomen	5
Uitdragen van een positieve sociale en morele norm	5
De klas en school: een gemeenschap.....	5
Investeren in de relatie met de leerlingen	5
Leerlingen worden mede verantwoordelijk.....	5
Opstokers.....	6
Een grondwet: basisregels in de school	6
Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken.....	7
Aanleren en handhaven van gedragsregels	7
Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen	8
Toezicht bij ons op school	9
Veiligheidsthermometer	10
Pesten.....	12
Rollen van pesten	12
Digitaal pesten.....	13
Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak	13
Herstelgesprekken.....	15
Schorsing en verwijdering	15
Antipestcoördinator/ stuurgroep DVS	16
Bijlage 1	18
De grondwet van de school.....	18
Bijlage 2	19
Signalen van pesten.....	19
Digitaal pesten.....	19

Bijlage 3	20
Afspraken rondom toezicht.....	20
Bijlage 4	21
Protocol grensoverschrijdend gedrag	21
Grensoverschrijdend gedrag groep 3 t/ m 8	21
Grensoverschrijdend gedrag bij kleuters	23
Bijlage 5	27
protocol schorsing en verwijdering	27
Schorsing van een leerling.....	27
Besluit tot (voorgenomen) verwijdering	28

Visie, doelen en uitgangspunten

De Vreedzame School als preventiekader

Uitgangspunt voor het beleid inzake sociale veiligheid op onze school is het programma van De Vreedzame School (DVS). DVS is een programma voor sociale competentie en democratisch burgerschap. Het programma helpt onze school een gemeenschap te vormen waarin we leerlingen actief aanspreken op hun verantwoordelijkheid voor elkaar, hun omgeving, voor de schoolgemeenschap en de samenleving.

Met DVS besteden we aandacht aan basale sociale-emotionele en burgerschapscompetenties die wenselijk zijn in een democratische samenleving, zoals je verplaatsen in een ander, op een democratische manier met elkaar beslissingen nemen, open staan voor verschillen tussen mensen, constructief conflicten oplossen, omgangsvaardigheden en verantwoordelijkheid nemen voor de gemeenschap.

Wij willen kinderen op onze school zich niet alleen optimaal laten ontwikkelen in de academische vakken, zoals taal en rekenen, maar wij willen ook een bijdrage leveren aan de sociale en maatschappelijke vorming van leerlingen. Zodat het goede mensen worden die op hun beurt een bijdrage aan de samenleving zullen leveren.

Onze school dient een school te zijn waar álle kinderen zichzelf kunnen zijn en zich veilig en prettig voelen. Alleen dan kunnen ze leren. We doen er veel aan om sociale veiligheid te bevorderen en om ongewenst gedrag zoals pesten te voorkomen, dit staat beschreven in hoofdstuk 2.

Aanpak van pesten en sociale onveiligheid

Als er zich pestincidenten voordoen, gaan we altijd eerst na hoe het programma van DVS wordt uitgevoerd in de betreffende groep. Indien nodig, wordt hier eerst aandacht aan besteed. Vervolgens is er soms meer nodig. We hanteren daarbij een glijdende schaal: van vroegtijdig ingrijpen bij plagen tot uiteindelijk (als alle andere middelen zijn uitgeput) schorsen of verwijderen van leerlingen. In hoofdstuk 3 is dit nader uitgewerkt.

Doelen DVS op leerlingniveau

Overleg, menings- en besluitvorming

Een standpunt hebben, opkomen voor eigen standpunt, luisteren naar anderen, verplaatsen in het standpunt van anderen, debatteren, argumenteren, de bereidheid van standpunt te veranderen, compromissen sluiten, loyaal aan genomen besluit zijn, rekening houden met het minderheidsstandpunt, kritisch denken, informatie inwinnen en kritisch analyseren.

Omgaan met conflicten

Inzicht in en kennis van conflictoplossing, inzicht in eigen stijl van conflictoplossing, verplaatsen in de positie van ander, onderhandelen, win-winoplossing nastreven, afzien van fysiek of mentaal geweld, kennis van mediatie, mediatievaardigheden, omgaan met boosheid in een conflict.

Verantwoordelijkheid voor gemeenschap

Verantwoordelijkheid voor elkaar, verantwoordelijkheid voor klas, school en buurt, zorgzaamheid, rechtvaardigheidsgevoel, participatie, initiatieven nemen, meepraten en meedenken, aan regels houden, samenwerken, behulpzaamheid.

Openstaan voor verschillen

Tolerantie, aanpassen aan andermans regels en gewoonten, respect voor andere levensopvattingen en stijlen, inleven in de ander - in andere culturen - in andere levensomstandigheden, constructief omgaan met vrijheid van meningsuiting of godsdienst, onderscheid tussen vooroordeel en oordeel, kennis van levensbeschouwelijke stromingen.

Democratische geletterdheid

Democratische instituties (Tweede Kamer, grondwet e.d.), democratische spelregels, rechten en plichten in een democratie, democratische principes (verkiezingen, achterban, vertegenwoordiging), rol van de media in democratie.

Een positief sociaal en moreel klimaat, waarin:

Leerkrachten prettig werken, handelingsverlegenheid bij leerkrachten voorkomen wordt, kinderen zich veilig voelen, kinderen zich gehoord en gezien voelen, iedereen bereid is zich te verplaatsen in de ander, iedereen op een positieve manier met elkaar omgaat, de eigen kracht van kinderen benut wordt.

Pesten voorkomen

Met het programma van DVS leggen we een fundament voor een sterk tegenwicht tegen pestgedrag. We noemen een paar belangrijke elementen van het programma, naast de wekelijkse lessen die leerlingen in alle groepen ondergaan.

Uitdragen van een positieve sociale en morele norm

Gedrag wordt voor een groot deel bepaald door de sociale norm in de omgeving. Leerlingen zijn gevoelig voor de vraag: 'Wat wordt er hier van mij verwacht?' Om positief gedrag van leerlingen te stimuleren willen we expliciet een positieve sociale en morele norm uitdragen. Dit doen we onder andere door:

- In de klas met opstekers te werken;
- De omgangsafspraken en het logo van De Vreedzame School zichtbaar in de school te maken;
- Directe correctie van gedrag van kinderen dat haaks staat op de norm;
- De aanwezigheid van de directeur, intern begeleider, conciërge en OKA bij de ingang van de school om de leerlingen 's ochtends te begroeten, hen aan te spreken op de regels die gelden op de gang, een opsteker te geven, belangstellend te informeren;
- De leerkrachten begroeten de leerlingen door middel van het geven van een hand bij binnenkomst in de klas.

De klas en school: een gemeenschap

We willen onze leerlingen het gevoel geven dat ze onderdeel zijn van de leefgemeenschap die de school en de klas vormen, dat hun aanwezigheid 'verschil maakt' en dat de klas of de school minder leuk zijn als hij of zij er niet bij is. Dit doen we onder andere door kinderen veel te laten samenwerken (met behulp van coöperatieve werkvormen), door samen omgangsafspraken te maken en samen te bedenken welke taken er in de klas zijn en die met elkaar verdelen. Aan het begin van het schooljaar besteden we veel aandacht aan de vorming van een positieve groep in alle klassen (met de lessen van blok 1 van De Vreedzame School).

Het voorgaande heeft evenzeer betrekking op de school. Het maakt veel uit of leerlingen zich verbonden voelen met de school als geheel als zij de school als een gemeenschap ervaren. Die gemeenschap bestaat uit alle andere leerlingen, alle leerkrachten en alle ouders.

Investeren in de relatie met de leerlingen

We vinden het belangrijk dat de leerlingen een goede relatie hebben met hun eigen leerkracht. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een gevoel van veiligheid. We vragen van onze leerkrachten dat zij investeren in het leren kennen van de eigen leerlingen en in de onderlinge relatie. Ieder kind moet voelen dat het ertoe doet, dat de leerkracht het fijn vindt dat hij of zij er vandaag weer is. Alle leerkrachten zorgen ervoor dat ze tussen de bedrijven door met iedere leerling een gesprek voeren over persoonlijke zaken als: dingen waar ze tegenop zien, die ze leuk vinden of spannend, hoe het thuis gaat en wat ze graag doen na schooltijd.

Leerlingen worden medeverantwoordelijk

Als de klas een gemeenschap is, dan voelen leerlingen zich betrokken bij en medeverantwoordelijk voor wat er gebeurt in de klas. Bij ons op school krijgen leerlingen een stem, en leren zij die stem op een verantwoorde wijze te gebruiken. We geven leerlingen niet zozeer een stem om op te komen voor hun eigen belang, maar we willen dat ze zich medeverantwoordelijk gaan voelen voor het

algemeen belang. We willen dat zij hun steentje bijdragen aan de gemeenschap. En daar zullen zij zich eerder verantwoordelijk voor voelen als zij ook echt mogen meedenken en als zij serieus worden genomen.

We werken met leerling-mediators en met groepsvergaderingen waarin leerlingen mee mogen beslissen over zaken die hen aangaan. We laten oudere kinderen jongere kinderen helpen bij allerlei activiteiten. En – specifiek gericht op ongewenst gedrag als pesten – we leren de leerlingen dat ze op kunnen en moeten komen voor gepeste medeleerlingen, dat ze ‘verdedigers’ kunnen zijn.

Opstakers

We streven naar een positief sociaal klimaat, waarin ieder kind zich veilig voelt, waarin respect is voor elkaar en waarin iedereen makkelijk samenwerkt met iedereen. Een op het eerste gezicht eenvoudig, maar zeer belangrijk middel om hiertoe te komen is het geven van ‘opstakers’, of complimenten.

Kinderen (en volwassenen) hebben de neiging om de negatieve gedragingen te benoemen, en het positieve als vanzelfsprekend te beschouwen. In DVS leren we de kinderen heel bewust positief gedrag te benoemen in de vorm van een ‘opstaker’.

Als iedereen in de groep in staat is om elkaar complimenten te geven, en zo hun waardering voor elkaar uit te spreken, ontstaat er een steeds positievere sfeer in de groep. En daarmee een cultuur waarin het normaal is om de nadruk te leggen op wat goed gaat. Een klimaat waarin kinderen zich gehoord en gezien voelen, zich gewaardeerd weten, het gevoel hebben dat het ertoe doet dat ze er zijn.

Een grondwet: basisregels in de school

Duidelijke regels in de klas en school zijn van belang. Pesten lijkt namelijk vaker voor te komen in een weinig gestructureerde omgeving en in een omgeving waar leerlingen onvoldoende voelen wat de sociale norm is. Bij ons op school hebben we een grondwet: een set basisregels die vervolgens uitgewerkt kunnen worden in concrete verwachtingen ten aanzien van het gedrag.

De regels van de grondwet komen voort uit onze pedagogische doelstellingen (de belangrijkste waarden) van de school. DVS biedt hiervoor een expliciet pedagogisch kader. Zoals eerder vermeld, is het streven met het programma van DVS dat leerlingen:

- Op een democratische manier gezamenlijk besluiten kunnen nemen;
- Conflicten constructief kunnen oplossen;
- Zich zorgzaam en verantwoordelijk opstellen ten aanzien van de gemeenschap;
- Openstaan voor verschillen tussen mensen.

Deze doelen zijn terug te vinden in de thema’s van de lesblokken, in positieve bewoordingen gevat:

1. We horen bij elkaar.
2. We lossen conflicten zelf op.
3. We hebben oor voor elkaar.
4. We hebben hart voor elkaar.
5. We dragen allemaal een steentje bij.
6. We zijn allemaal anders.

Onze grondwet luidt:

- Wij voelen ons vrij om een andere gewoonte, droom of een ander uiterlijk te hebben.
- Wij hebben waardering voor kennis en talent. Wij mogen trots zijn op wie we zijn.
- Wij zijn samen verantwoordelijk voor een positieve en veilige sfeer in en om de school en spreken elkaar hierop aan.
- Wij sluiten niemand buiten. Iedereen hoort erbij.
- Wij behandelen elkaar zoals wij zelf behandeld willen worden.

Van grondwet naar groepsregels en omgangsafspraken

We introduceren in de eerste week van het nieuwe schooljaar de grondwet op een gezamenlijke bijeenkomst aan alle kinderen en ouders. Zo wordt meteen aan het begin van het schooljaar de trend gezet: 'Zo doen we het hier op school'

Om kinderen duidelijk te maken om welk gedrag het gaat bij de regels, demonstreren leerkrachten en kinderen in die bijeenkomst gedrag dat wel en niet bij de regels hoort. Zo worden de omgangsregels met elkaar opgesteld en snapt iedereen wat er met de regels wordt bedoeld. De introductie tijdens een bijeenkomst met de hele school versterkt het besef dat deze regels 'van ons allemaal' zijn.

De regels vormen op deze manier een kader voor gewenst gedrag: 'Zo doen we het op onze school!' Deze regels zijn vervolgens zichtbaar in de algemene ruimtes en in iedere groep.

Deze basisregels vormen een kapstok waaraan de groepsregels worden opgehangen. In de lessen van DVS (in blok 1) wordt samen met de leerlingen gesproken over de grondwet, de eigen groepsregels en de omgangsafspraken die elke klas met elkaar wil maken om ervoor te zorgen dat het voor iedereen in de klas prettig en veilig is. De afspraken worden niet door volwassenen opgesteld, de leerlingen maken samen (omgangs-)afspraken. Aan het begin van het jaar, tijdens blok 1, maakt iedere leerkracht in zijn of haar groep bekend welke groepsregels er gelden in de klas. Daarbij wordt de link gelegd met de grondwet op schoolniveau, zodat kinderen begrijpen dat de groepsregels afgeleid zijn van de grondwet. 'De grondwet geldt voor de hele school en dit zijn de regels van de groep' Om die reden zijn de grondwetregels in iedere groep aanwezig. Vervolgens wordt in elke groep samen met de leerlingen omgangsafspraken gemaakt en op een afsprakenposter vastgelegd: 'Zo willen we het in onze groep'.

Aanleren en handhaven van gedragsregels

Gedrag dat bij een bepaalde regel hoort, moet vrijwel altijd worden aangeleerd. We oefenen de gedragsregels met de hele klas.

Het opstellen van regels en het aanleren van het bijbehorende gedrag is op zich nog niet voldoende. Het handhaven van regels vraagt ook iets aan gedrag van de leerkracht (en andere volwassenen in de school). Bijvoorbeeld:

- Modelgedrag vertonen;
- Leerlingen herinneren aan de regel;
- Leerlingen bevragen als ze zich toch niet aan de regel houden en een opsteker geven als ze het vervolgens wel doen;
- Met de leerlingen meelopen, of boven of beneden staan kijken op de trap;

- Leerlingen aanspreken die zich niet aan de regel houden.

Om het naleven van gedragsregels te bevorderen, is het tevens van belang dat:

- Alle leerkrachten in de klassen (indien nodig) regelmatig terugkomen op een of meer regels waar de leerlingen moeite mee hebben door de gedragsinstructie in de klas te herhalen;
- Alle volwassenen in de school helpen bij het toezicht houden op het naleven van de regel.

Bij het overtreden van de regels: zinvol straffen

Er zullen altijd situaties zijn waarbij leerlingen de regels overtreden en zich niet houden aan afspraken. Bij ernstige overschrijdingen van de grenzen zijn maatregelen of straffen nodig. Uiteraard straffen we bij ons op school af en toe leerlingen. We zijn ons er echter ook van bewust dat straffen niet altijd leidt tot de gewenste gedragsverandering, eerder tot meegaandheid: het volgen van de regels uit angst voor maatregelen. Het bezwaar hiervan is dat de leerling niet zelf nadenkt, niet reflecteert op zijn of haar eigen gedrag en op alternatieven voor dat gedrag. Er zijn enkele voorwaarden voor een 'zinvolle' straf, een straf die wel kan leiden tot verandering van gedrag. Wil een straf zinvol zijn, dan moet rekening worden gehouden met de behoefte van de leerling aan relatie, autonomie en competentie:

- Relatie: we spreken de leerling individueel aan, op zo'n manier dat de relatie niet verbroken is. We laten zien dat het om het gedrag gaat en niet om de persoon. We helpen hem of haar de fout te herstellen. ('Wout, ik vind je een leuke jongen hoor, maar wat je nu hebt gedaan, kan niet!')
- Autonomie: We zorgen ervoor dat de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem, van het vinden van een oplossing, het maken van een plan en het uitvoeren van dat plan. ('Wat heb je bedacht om dit op te lossen?')
- Competentie: We gaan ervan uit dat de leerling zelf met een goede oplossing komt en die ook uitvoert. En we laten onze waardering blijken als dat lukt. ('Ik weet zeker dat je daartoe in staat bent. Zo ken ik je. Fijn dat je dat zo hebt gedaan!')

Een ander belangrijk aspect van een 'zinvolle' straf is eigenaarschap. Straffen kunnen tot gedragsverandering leiden als de dader de straf als zinvol ervaart. Dat gebeurt vaak pas als de leerling mede-eigenaar wordt van het probleem en vervolgens zelf wil nadenken over de oplossing ervan. We steken dus eerst tijd en energie in het bewust maken van de leerling dat het vooral zijn of haar probleem is. Daarna kan de leerling gevraagd worden of hij of zij er iets aan wil doen en indien dat het geval is, luidt de vraag: 'En hoe denk je het op te lossen?' De 'straf' zal dan in het licht komen te staan van 'herstellen': soms daadwerkelijk de (fysieke) schade herstellen, soms het vertrouwen weer winnen, enzovoort.

Om voor iedereen inzichtelijk te maken hoe we met grensoverschrijdend gedrag omgaan in de school hebben we een protocol opgesteld. Leerkrachten gebruiken dit protocol als leidraad bij de aanpak van grensoverschrijdende situaties en mogen hun aanpak aanpassen aan de situatie en het kind. Het protocol kunt u vinden in de bijlagen. Bij het protocol grensoverschrijdend gedrag vindt u ook het 'OEPS...' formulier. Dit is een formulier dat kinderen helpt bij het begrijpen van de grensoverschrijdende situatie waarin zij verkeerden. Na het invullen van het 'OEPS...' formulier gaan leerling en leerkracht met elkaar in gesprek en maken met elkaar een plan om een overtreding van de grenzen in het vervolg tegen te gaan.

Toezicht bij ons op school

Het houden van toezicht is van groot belang wanneer we willen werken aan de veiligheid binnen de school. Leerlingen hebben (naast gelegenheid om te oefenen met zelfstandigheid en ondersteuning daarbij van volwassenen) altijd toezicht nodig. Leerlingen houden zich niet vanzelfsprekend aan regels en zijn geneigd grenzen te verkennen. Ze hebben het nodig dat die grenzen worden aangegeven door volwassenen. Bovendien kan in een situatie waarin onvoldoende toezicht en dus onvoldoende 'leiding' is, onveiligheid in een groep leerlingen sluipen.

De risicovolle periodes op een schooldag zijn de overgangen van bijvoorbeeld de klas naar het gymlokaal of naar het schoolplein, de pauzes op het plein, het overblijven en de tijdstippen vlak voor of vlak na het begin van de school. Wij hebben met ons team duidelijke afspraken gemaakt rondom het toezicht op verschillende plekken:

- Het schoolplein (bij in- en uitgaan van de school);
- Het schoolplein (in de pauzes);
- De trappen in school (bij binnenkomst, in pauzes en naar huis gaan);
- Naar de gymzaal lopen;
- Bij feesten en voorstellingen in de aula;
- Bij de toiletten;
- Op de gangen tijdens het zelfstandig werken;
- Op de gangen bij het in- en uitgaan van de klassen.

Bij het in- en uitgaan van de school:

Op onze Vreedzame School vinden we het belangrijk dat de kinderen, de ouders en andere bezoekers zich welkom voelen in onze school. We willen aan de kinderen laten merken dat elk kind er toe doet. Het is belangrijk dat jij er bent! Het in- en uitgaan van de school is een uitgelezen kans om op een ontspannen manier contact te maken met kinderen én ouders uit verschillende groepen. Alle professionals in de school zijn hier zowel in de ochtend als in de middag bij betrokken. We hebben hierover de volgende specifieke afspraken gemaakt:

- De entree van de school ziet er uitnodigend en verzorgd uit;
- Er zijn afspraken over de tijd waarop de deur open- en dichtgaat;
- De directeur (en anderen, zoals ambulant personeel of de intern begeleider) staat bij de deur als deze open gaat en verwelkomt de kinderen;
- De ouders worden gedag gezegd;
- De leerkrachten verwelkomen de kinderen met het geven van een hand;
- Alle professionals hebben een vaste plek bij het in- en uitgaan van de school. Zij houden daarbij ook goed zicht op de trappen en gangen;
- De leerkrachten voelen zich verantwoordelijk voor álle kinderen en stralen dit ook uit;
- Er wordt op een vriendelijke doch duidelijke manier omgegaan met telaatkomers. Hier zijn afspraken over gemaakt, deze zijn te vinden in het te-laat-kom-beleid;
- Na 12.00 uur en 14.45 uur lopen de leerkrachten van de groepen 1 t/m 6 elke dag mee richting buiten en gebruiken deze gelegenheid ook als contactmoment met ouders;

Bij gymnastiek:

- We lopen op een afgesproken manier naar de gymzaal en terug naar de klas;
- In de kleedkamers gedragen we ons volgens duidelijk afgesproken regels;
- We helpen bij het klaarzetten en opruimen van de materialen;
- Bij binnenkomst groeten we de gymleerkracht;
- Conflicten lossen we samen op.

Op de gang:

- We lopen op een afgesproken manier op de gang;
- We gaan via afgesproken routes naar onze klas;
- We praten zacht op de gang;
- We volgen de regels die staan aangegeven op de halpas.

Tijdens een voorstelling:

- Blijf je zitten op de door de leerkracht aangewezen plek;
- Heb je aandacht voor de voorstelling.

Veiligheidsthermometer

We gaan structureel na of de doelen van DVS wel gehaald worden, met behulp van de observatielijst van ZIEN!, een instrument dat inzicht geeft in de beleving van de sociale veiligheid van de leerlingen, in de feitelijke aantasting van de sociale veiligheid en het welbevinden van de leerlingen.

Het bestaat uit twee versies: een voor de leerlingen van de groepen 3 en 4, en een voor de leerlingen van de groepen 5, 6, 7 en 8, waarbij zij ook zelf een vragenlijst invullen.

In de kleutergroepen wordt de sociaal- en emotionele ontwikkeling van de leerlingen bijgehouden in het observatieprogramma 'Leerlijnen' van Driestar.

Analyse van de resultaten vindt plaats op drie niveaus:

- * Op individueel niveau zal de groepsleerkracht de resultaten van zijn of haar leerlingen bekijken (de individueel ingevulde vragenlijst), en nagaan of er op individueel niveau direct actie nodig is. Bij opvallende zaken ligt het voor de hand om eerst een individueel gesprekje te voeren met de leerlingen die het betreft. Met name als leerlingen voor een score bij bepaalde vragen 'altijd' of 'onveilig' hebben gekozen (de meest negatieve score) is er reden voor zorg en nader onderzoek. Soms worden de antwoorden van leerlingen beïnvloed door recente, negatieve gebeurtenissen, en moet er niet zo zwaar getild worden aan de uitslag. Maar soms is er sprake van langdurige problematiek, en is er een aanpak nodig.
- * Ook op groepsniveau worden de resultaten geanalyseerd en besproken. Eerst vindt een analyse plaats van de mogelijke oorzaken van een negatieve uitslag. Herkent de groepsleerkracht de score? Komt de score overeen met de eigen indruk? Welke leerlingen zijn opvallend? Passend bij het gedachtegoed van Vreedzaam is een bespreking met de groep zelf. De groepsleerkracht kan de resultaten samenvatten en met de groep bespreken.

- * Op schoolniveau (in de stuurgroep Vreedzaam, waarbij ook de directie betrokken wordt) worden de resultaten van alle groepen besproken. Hierbij gaat de aandacht uit naar een vergelijking van de verschillende groepen met elkaar en naar een vergelijking met voorgaande jaren. Is er sprake van een negatieve of een positieve ontwikkeling? Zo ja, hoe komt dat? Hierbij worden tevens de acties geëvalueerd die vorig jaar zijn ondernomen om de veiligheid te vergroten.

Pesten

Wij spreken van pesten als er sprake is van:

- Een negatieve intentie, bedoeld om een andere leerling leed te berokkenen;
- Herhaaldelijke en langdurige blootstelling aan negatief gedrag/agressie van één of meer leerlingen;
- Verschil in macht tussen pester en gepeste.

We maken onderscheid tussen pesten en plagen. Bij plagen is het negatieve gedrag niet structureel tegen dezelfde leerling gericht en is de machtsongelijkheid veelal niet zo duidelijk aanwezig als bij pesten. De insteek bij plagen is bovendien eerder elkaar aan het lachen maken, dan dat er sprake is van een expliciet negatieve intentie en buitensluiten. We leren leerlingen ook het onderscheid tussen pesten en een conflict. Een conflict is een verschil van mening of van belang (A wil dit en B wil dat). Soms ontstaat een conflict in een ruzie, als er sprake is van (fysiek of psychisch) geweld. Plagen kan vaak leiden tot een conflict: A wil dat B ophoudt en B vindt het leuk om er nog even mee door te gaan. Pesten is van een andere orde. De machtsongelijkheid en de structurele gerichtheid op één persoon maakt het onvergelijkbaar met plagen. Pesten is weloverwogen en proactief, gebeurt niet per ongeluk of spontaan, en ook niet als gevolg van uitlokking.

Pesten behoort tot het repertoire van kinderen, en het wordt gevoed in een cultuur die gekenmerkt wordt door competitie en individualisme. Wij bieden op onze school een sterk tegenwicht: de klas en school moet een positieve sociale gemeenschap zijn, waarin een expliciete sociale en morele norm aanwezig is die ervoor zorgt dat we oog hebben voor elkaar, dat we rekening houden met elkaar, dat we allemaal verantwoordelijkheid dragen voor de gemeenschap, en dat je het recht hebt om jezelf te zijn, maar dat je dan ook de plicht hebt om ervoor te zorgen dat ieder ander dat recht heeft. Wij willen een school zijn waarin zorg voor elkaar centraal staat. Een school met een klimaat waarin sprake is van verbinding, eerder dan concurrentie of competitie. Een met een 'inclusief' groepsklimaat, waarin niemand wordt buitengesloten. Op die manier voorkomen we in veel gevallen ongewenst gedrag als pesten. Als er toch gepest wordt grijpen we in.

Rollen van pesten

Pesten is een sociaal proces. Er zijn altijd meer kinderen bij betrokken dan slechts de dader en het slachtoffer. Beide partijen krijgen vaak hulp van klasgenoten. Dit kan op een directe of indirecte manier, waardoor deze kinderen een rol krijgen in de pestsituatie.

De rollen:

De dader

Begint met pesten en heeft hierin een actieve rol.

De meelopers

Hebben ook een actieve rol in het pesten, maar beginnen er niet mee. De meeloper heeft niet in de gaten dat hij een belangrijke facilitator is in het pestproces. Onbewust keurt hij het gedrag van de pester goed, door bijvoorbeeld te zwijgen of te lachen als er iets gebeurt.

De aanmoedigers

Moedigen het pesten aan maar hebben geen actieve rol.

De buitenstaanders

Staan erbij en kijken ernaar en zijn hierdoor redelijk onpartijdig. Doordat zij niets doen, wordt het pestgedrag niet direct verergerd maar ook niet verminderd.

De verdedigers

komen op voor het slachtoffer.

Het slachtoffer

degene die systematisch gepest wordt.

Digitaal pesten

Digitaal pesten, online pesten of cyberpesten is een nieuwe vorm van pesten, maar de basis van de aanpak is dezelfde als bij 'klassiek' pesten. Wat je in het 'echte leven' niet mag, mag je online ook niet. Dat online communiceren anders verloopt dan offline communiceren en risico's met zich mee brengt, daarvan zijn kinderen zich, zeker op de basisschool, nog niet altijd bewust. Daarom vinden wij het belangrijk om kinderen leren om te gaan met sociale media, en dat we kinderen opvoeden tot digitaal burger.

Bij digitaal pesten spelen we zo vroeg mogelijk in op signalen. We stimuleren leerlingen zelf om incidenten direct te melden bij de leerkracht en bij ouders. Vervolgens nemen we de tijd om hierover met de leerling(en) te praten. Afhankelijk van wat de betrokken leerling hierin aangeeft en afhankelijk van onze inschatting of dit in de groep besproken kan worden, maken we dit bespreekbaar in de groep. Alleen als de betrokken leerling (eventueel in overleg met zijn of haar ouders) dit zelf wil.

Om digitaal pesten bespreekbaar te maken in de klas maken we gebruik van de digitale lessen van kidsweek. Hier bespreken we verschillende social media en de voor- en nadelen hiervan. Daarnaast gebruiken we vanuit de Vreedzame School lessen uit de map Sociale veiligheid. Hier gaan kinderen bijvoorbeeld met elkaar in debat over je gedrag online.

De doelen van deze activiteiten zijn:

- Leerlingen bewust maken van de risico's die sociale media met zich meebrengen;
- Leerlingen leren hoe ze online respectvol met elkaar kunnen omgaan;
- Leerlingen leren hoe ze kunnen reageren als ze last hebben van digitaal pesten;
- Leerlingen leren hoe ze kunnen reageren als iemand anders digitaal gepest wordt;
- Heldere afspraken met de groep over het gebruik van sociale media.

Ingrijpen bij pesten: de oplossingsgerichte pestaanpak

Hoeveel we ook doen aan preventie, pesten kan altijd voorkomen. Als er pestincidenten zijn, dan is het uiteraard zaak om eerst na te gaan of aan de preventieve kant wel voldoende wordt gedaan, zoals in het voorgaande is beschreven (en of het programma van De Vreedzame School (nog) wel goed wordt uitgevoerd). Maar soms is er meer nodig.

In de eerste plaats vragen we altijd aan andere leerlingen om te helpen. Klasgenoten kunnen heel belangrijk zijn als 'verdedigers'.

Als er meer nodig is hanteren wij een aanpak van pesten die goed past bij de uitgangspunten van DVS: de Oplossingsgerichte Pestaanpak (OPA). De aanpak bestaat uit een aantal achtereenvolgende

gesprekken tussen een leerkracht (of IB-er) en leerlingen. Eerst met de gepeste leerling alleen. Vervolgens met een zorgvuldig samengestelde groep leerlingen (de zogenaamde steungroep), inclusief de pester(s). Dit is de groep die voor verandering en steun gaat zorgen. Belangrijke elementen van de aanpak zijn: geen schuld, verwijten of straf, we gaan uit van het goede in ieder kind, we moedigen empathie aan, we maken iedereen verantwoordelijk, het is positief en oplossingsgericht, en de pester krijgt de kans zijn of haar gedrag te veranderen.

In deze aanpak worden meestal de volgende stappen onderscheiden:

1. **Gesprek met het gepeste kind.** De leerkracht (of een ander teamlid van de school) praat met het gepeste kind over de situatie, vraagt of hij of zij hulp wil, en stelt met hem of haar de steungroep samen. Dit is een gemengde groep van zo'n 5 tot 8 medeleerlingen, waaronder leerlingen die de gepeste noemt als mogelijke helpers, maar ook de pester en meelopers of buitenstaanders; liefst ook een verdeling van jongens en meisjes.
We vragen in dit gesprek aan de leerling of hij of zij wil dat de ouders op de hoogte zijn van de gesprekken. Als een externe of een andere volwassene (niet de eigen groepsleerkracht) binnen de school deze gesprekken gaat voeren, lichten we de ouders altijd in.
2. **Gesprek met de steungroep.** Hierbij is het gepeste kind niet aanwezig. In dit gesprek wordt de steungroep uitgenodigd om de gepeste medeleerling te gaan helpen. De steungroep wordt uitgenodigd om met ideeën en voorstellen te komen met als doel dat het pesten moet stoppen.
3. **Tweede gesprek met de gepeste.** Na ongeveer een week bespreekt de leerkracht hoe het nu gaat met de gepeste.
4. **Tweede gesprek met de steungroep.** Na ongeveer een week is er ook een gesprek met de steungroep, waarin ieder lid de gelegenheid krijgt om te praten over wat hij of zij heeft gedaan. Soms moet deze cyclus nog een of meerdere keren herhaald worden om er voor te zorgen dat het interactiepatroon blijvend verandert.

Er moet niet alleen aandacht en tijd gestopt worden in de gepeste leerling, maar ook de pester en de grote groep heeft begeleiding nodig. Deze begeleiding ziet er als volgt uit:

De pester:

- We praten met de pester en we zoeken naar de reden van het pesten;
- We laten inzien wat het effect is van zijn/ haar gedrag voor de gepeste;
- We schakelen, indien nodig, in overleg met de ouders hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts en/ of GGD;
- We laten excuses aanbieden;
- We spreken bij herhaling de pester weer aan op zijn gedrag.

De grote groep:

- We maken het probleem bespreekbaar in de groep;
- We stimuleren dat de kinderen een eigen standpunt innemen en eventueel partij trekken voor de gepeste leerling;
- We bespreken met de leerlingen dat "meedoen" met de pester meestal kan leiden tot verergering van het probleem;
- We laten inzien wat het effect is van het pesten voor de gepeste;
- We laten inzien welke positieve kanten de gepeste heeft;

- We schakelen, indien nodig, in overleg met de ouders hulp in zoals: sociale vaardigheidstrainingen, Jeugdgezondheidszorg, huisarts en/ of GGD.

(Bron: Beleidsplan Sociale Veiligheid AWBR – bijlage 14: Pestprotocol, april 2013.)

Herstelgesprekken

De hierboven beschreven oplossingsgerichte pestaanpak geeft soms geen of onvoldoende resultaat; het pestende kind stelt zijn of haar gedrag niet bij. Soms zijn de pestsituaties zo ernstig dat er iets anders moet gebeuren. Of soms wil de gepeste leerling niet meewerken. Soms valt de pester in herhaling en komt de grens van het toelaatbare in de school in het vizier.

Ter bescherming van de gepeste leerling zullen we – als alle pogingen (inclusief externe hulpverlening en een laatste waarschuwing) geen resultaat hebben gehad - moeten overgaan tot schorsing of verwijdering van het kind dat pest. Een dergelijke noodoplossing is natuurlijk geen oplossing van het probleem. Vaak blijven de leerlingen elkaar ontmoeten in de buurt. Het onopgeloste probleem krijgt dan mogelijk een vervelend vervolg buiten school. Om die reden geven we, voordat de fase van schorsing en/of verwijdering ingaat, aan de betrokkenen een laatste kans om de situatie te herstellen.

We gebruiken hierbij de vorm van herstelgesprekken. De betrokken partijen komen bij elkaar met als doel om de ‘schade’ te herstellen. Het gaat dan niet alleen om herstel van de (materiële of emotionele) schade, maar vooral ook om het herstel van de relatie. Naast het pestende kind en het gepeste kind worden bij voorkeur ook anderen (familieleden, vrienden, andere betrokkenen) bij het gesprek betrokken. Een voorwaarde voor een dergelijk herstelgesprek is uiteraard dat het kind dat pest (en diens ouders) verantwoordelijkheid willen nemen voor het aangedane leed, het aanhoren van het verhaal van het gepeste kind (en diens ouders) over de zware gevolgen van het pesten, en dat zij bereid zijn excuses te maken. De basisvragen die centraal staan bij herstelbijeenkomsten zijn:

- Wat is er gebeurd?
- Wat dacht je op dat moment en hoe denk je er nu over?
- Wie is er door het gebeurde beschadigd, benadeeld, en hoe?
- Hoe zorgen we ervoor dat iedere betrokkene zijn kant van het verhaal kan laten horen?
- Wat is nodig om te herstellen wat er is gebeurd?
- Wat leren we hierover voor de toekomst?

Schorsing en verwijdering

Als de veiligheid van leerlingen, leerkrachten, ander personeel of ouders in het geding is, is optreden geboden. Daarbij hoeft het niet alleen om de fysieke veiligheid te gaan; het kan ook de sociale en emotionele veiligheid betreffen. Als er een noodzaak is om stevig op te treden, dan hanteren we onderstaand protocol dat voor alle betrokkenen helder aangeeft welke stappen worden gezet als er sprake is van een extreme situatie.

Leerlingen die het gevoel van veiligheid van anderen schade toebrengen door hun houding of gedrag (te denken valt aan: vechten, slaan, bedreigen, schelden e.d.) waardoor medeleerlingen en/of leerkrachten zich onveilig voelen, kiezen ervoor zich niet aan de schoolregels te houden en op die manier hun verbinding met de groep te verbreken:

- Deze leerlingen worden voor een dag/dagdeel buiten de groep geplaatst bij de directeur;

- De ouders worden hiervan in een gesprek op de hoogte gesteld door middel van een gesprek. De directeur bespreekt met de leerling hoe ervoor gezorgd kan worden dat het gewenste gedrag wel wordt vertoond;
- De leerling mag de volgende dag in de eigen groep laten zien dat het zich wel aan de schoolregels kan houden. Verschillende vormen van hulp (zie boven) kunnen hiertoe worden ingezet.

Als het grensoverschrijdend gedrag zich herhaaldelijk voordoet, volgt er een gesprek tussen school en ouders. Hierin wordt nagegaan welke extra begeleiding en afspraken nodig zijn. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van een vervolgprocedure als het gedrag niet tijdig in positieve zin verandert. Als zich – na dit gesprek – toch weer een vergelijkbare situatie voordoet, worden de ouders opgebeld en gevraagd hun kind te komen halen of de volgende dag thuis te houden. Ook dan mag het kind de dag erna weer in de groep terugkeren. De afdeling leerplicht van de gemeente en het schoolbestuur worden op de hoogte gesteld, aangezien het hier een schorsing van een dag betreft. Alleen de directie kan het besluit nemen tot schorsing en dit wordt vastgelegd in een brief.

In geval van herhaling kan de school overgaan tot schorsing van meerdere dagen. In dat geval wordt de afdeling leerplicht van de gemeente bij het vervolgtraject betrokken. Ouders hebben het recht om binnen vijf werkdagen bij het schoolbestuur bezwaar te maken tegen de schorsing.

Antipestcoördinator/ stuurgroep DVS

Van scholen wordt verwacht dat ze een teamlid (of meerdere teamleden) aanwijzen voor de taak om het beleid ten aanzien van pesten te coördineren, die tevens als aanspreekpunt in het kader van pesten fungeert. Wij kiezen ervoor om deze taak mee te nemen in het bredere perspectief van de pedagogische opdracht van de school, en de domeinen van sociale competentie en burgerschapsvorming.

In onze school hebben wij een antipestcoördinator, een aandachtsfunctionaris en twee vertrouwenspersonen waarbij leerlingen terecht kunnen als ze hun probleem buiten de klas willen bespreken. In de schoolgids worden deze taken verder besproken en daar kunt u vinden wie deze taken uitvoeren. De stuurgroep Vreedzame School fungeert hierbij als coördinator van een veilig sociaal klimaat. De taakomschrijving van de stuurgroep Vreedzame School ziet er als volgt uit:

- Ontwikkelen, actualiseren en levend houden van beleid en aanpak m.b.t. burgerschap/De Vreedzame School binnen het curriculum en het sociaalpedagogische klimaat van de school;
- Het bijhouden van literatuur over vakdidactisch onderwijs en zich op de hoogte houden van onderzoek en ontwikkelingen mede in het kader van de wet BiO;
- Adviseren bij de keuze, aanpak en implementatie van nieuwe methodes en/of materialen of software op het terrein van burgerschap/DVS;
- Op verzoek fungeren als vraagbaak en luisterend oor voor collega's, ondersteunen van beginnende collega's op het betreffende vakgebied, bieden van klassenconsultatie en nabespreking;
- Draagt bij aan de versterking van de inhoudelijke kennis en didactiek in het team op het vakgebied;
- Bij directie adviseren naar aanleiding van de analyse van kengetallen (bijv. de Veiligheidsthermometer) bij het bieden van een passend onderwijsaanbod op het vakgebied;
- Bewust bezig zijn met goed (vakdidactisch) onderwijs, experimenteren en onderzoeken;
- Deelnemen aan conferenties en studiedagen en informatie doorspelen;

- Bewaken van de kwaliteit van de uitvoering van DVS.
- Zorg dragen voor afname kwaliteitszorginstrument Vreedzaam (waaronder Vragenlijst Groepsklimaat, Veiligheidsthermometer, Borgingsinstrument);
- DVS agenderen in de teamvergaderingen;
- Scholen en coachen van nieuwe leerkrachten;
- Fungeren als contactpersoon voor De Vreedzame Wijk;
- Organiseren ouderbijeenkomsten rondom DVS;
- Verzorgen van de nieuwsbrieven voor ouders over DVS;
- Het zorg dragen voor de zichtbaarheid van De Vreedzame School in lokalen, gangen en andere plekken in en om het gebouw;
- Verzorgen van de jaarlijkse mediatorentraining;
- Fungeren als contactpersoon voor de leerlingmediatoren; regelmatig evaluatie met mediators.

Ouders betrekken bij het veiligheidsbeleid

Wij willen als school samen met de ouders optrekken in het geval van een onveilige sociale situatie. In het geval van incidenten zoeken we contact om samen te bespreken hoe we hiermee om zullen gaan. In meer algemene zin willen we ouders bij het veiligheidsbeleid betrekken. Dat doen we door ze te informeren over wat de school doet aan het voorkomen en aanpakken van ongewenst gedrag als pesten.

In de bijlages is te lezen wat de signalen zijn van pesten. Dit stukje tekst zou ouders mogelijk kunnen helpen bij het vermoeden van een pestsituatie die zich voordoet omtrent hun kind. Hieronder geven we enkele adviezen aan ouders van de gepeste leerling, de pester en ouders van de grote groep:

De ouders van gepeste kinderen:

- Houd de communicatie met uw kind open, blijf in gesprek met uw kind;
- Pesten kunt u het beste met de leerkracht bespreken;
- Steun uw kind in het idee dat er een einde aan het pesten komt;
- Stimuleer de leerling om naar de leerkracht te gaan.

Ouders van de pester:

- Neem het probleem van uw kind serieus;
- Probeer achter de mogelijke oorzaak te komen;
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet;
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind;
- Maak uw kind duidelijk dat u achter de beslissing van de school staat;
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.

De ouders van alle kinderen:

- Neem de ouders van het gepeste kind serieus;
- Houd rekening met de gevoelens van de ouders van zowel het gepeste kind als ook de gevoelens van de pester;
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan;
- Corrigeer uw kind bij ongewenst gedrag en benoem goed gedrag;
- Geef zelf het goede voorbeeld;
- Leer uw kind voor anderen op te komen;
- Leer uw kind voor zichzelf op te komen.

(Bron: Beleidsplan Sociale Veiligheid AWBR – bijlage 14: Pestprotocol, april 2013.)

Bijlage 1

De grondwet van de school

- Wij luisteren naar elkaar;
- Wij helpen elkaar;
- Wij zorgen ervoor dat iedereen erbij hoort, ondanks onze verschillen;
- Wij zorgen ervoor dat iedereen zich veilig voelt en zichzelf kan zijn;
- Wij denken goed na voor we wat zeggen;
- Wij kijken eerst naar onszelf;
- Wij lossen conflicten samen op;
- Wij doen niet iets bij een ander wat we zelf ook niet willen;
- Wij dragen de verantwoordelijkheid voor de school en elkaar.

Bijlage 2

Signalen van pesten

Pesters proberen het pesten zoveel mogelijk te verhullen. Toch wordt een kind nooit gepest zonder dat er signalen uitgezonden worden. Signalen die op school waargenomen kunnen worden:

- Niet mee mogen doen bij spelletjes of wordt als laatste gekozen.
- Blijft in de buurt van de leerkracht tijdens de pauze.
- Schoolprestaties die achteruit gaan.
- Het kind ziet er ongelukkig, gestrest of depressief uit.
- Vermijdt de speelplaats
- Klaagt over buikpijn, hoofdpijn.
- Heeft misschien niet één goede vriend(in).
- Zijn bezittingen worden afgenomen of verstoofd.
- Wordt uitgelachen of onvriendelijk benaderd.

Wat ouders thuis zouden kunnen waarnemen:

- Thuis komen met kapotte spullen/ kleren.
- Neemt geen klasgenootjes mee.
- Is bang om naar school te gaan.
- Slaapt onrustig en heeft nare dromen.
- Wordt niet uitgenodigd voor feestjes.
- Overspannen en gestrest op zondagavond of aan het einde van een vakantie.

Digitaal pesten

Stappenplan digitaal pesten (voor kinderen):

Je kunt:

- Proberen niet meteen te reageren. Eerst afkoelen en nadenken wat je gaat doen;
- Het vertellen aan de juf of meester;
- Erover praten met je vader/moeder/broer/zus/vrienden en op school. Zij kunnen je helpen!;
- De dader blokkeren. Zo kan hij of zij geen berichten meer sturen;
- Als er bedreigingen zijn met je ouders naar de politie gaan.

Helpers:

- We helpen de gepeste;
- We zeggen het tegen de juf/meester.

Bijlage 3

Afspraken rondom toezicht

- Wanneer de bezetting het toelaat (dus bij minstens drie groepen buiten) staat er minimaal 1 leerkracht op ieder plein (het plein voor de school, het plein naast de school en het voetbalveld);
- De leerkrachten lopen rond of staan op een strategische plek waar zij op een goede manier overzicht kunnen houden;
- De kinderen in de kleuterklassen spelen op het omheinde plein. Ze komen niet buiten het hek;
- Kinderen vanaf groep 3 mogen gebruik maken van het grote klimrek op het schoolplein, kleuters mogen gebruik maken van het lage klimrek;
- Er is een voetbalrooster waarbij alle klassen evenveel voetbaltijd krijgen;
- Als er sprake is van een conflict, dan worden de mediators ingeschakeld om dit samen met de betreffende kinderen zelfstandig op te lossen;
- Als er een conflict is waarbij sprake is van agressie, pesten of een langdurig conflict, dan zal de leerkracht medieren.

Bijlage 4

Protocol grensoverschrijdend gedrag

Uitgangspunt: De regels en afspraken zijn voor alle leerlingen duidelijk en zichtbaar.

Onderstaand schema is opgebouwd van ongewenst gedrag naar zwaar grensoverschrijdend gedrag in de groepen 3 tot en met 8. Onder het schema van groep 3 t/ m 8 staat het schema voor de aanpak in de opbouw van ongewenst gedrag naar zwaar grensoverschrijdend gedrag voor kleuters.

Grensoverschrijdend gedrag groep 3 t/ m 8

Gedrag leerling	Leerkrachtgedrag	Evt. consequentie/actie
Leerling houdt zich niet aan de gedragsafspraken. Leerling doet zijn eigen zin, stelt zichzelf boven anderen. Leerling luistert niet naar de leerkracht, vertoont brutaal gedrag naar de leerkracht. Leerling vertoont negatief of opruiend gedrag naar andere kinderen, zoals: uitlokken, uitdagen, beginnend pestgedrag, niet aan het woord laten. Leerling gaat vaak in discussie als hij/zij wordt aangesproken ("Ja, maar").	Leerling aanspreken op zijn/haar gedrag en een waarschuwing geven. Vertellen wat het gewenste gedrag is.	Leerling op een andere plek in de klas plaatsen. Leerling voor een korte periode (max 1 uur/afhankelijk van de leeftijd) in een andere groep plaatsen. De leerling krijgt altijd werk mee om te doen in de andere groep. (De leerling schrijft altijd op het OEPS-formulier wat er gebeurd is. De leerkracht bespreekt dit altijd na met het kind.) Het OEPS-formulier gaat mee naar huis zodat de ouders geïnformeerd worden over het incident. De ouders tekenen dit en de leerling neemt het weer mee naar school.
Leerling lacht de leerkracht uit, neemt de leerkracht niet serieus. Leerling zegt: Ja, maar.. (het constant in discussie gaan van een leerling, geen nee accepteren. Leerling negeert de opdrachten van de leerkracht. Leerling jukt, verdraait de waarheid.	Leerling aanspreken op zijn/haar gedrag en een waarschuwing geven. Vertellen dat het niet acceptabel is en dat er consequenties zijn aan dit gedrag.	Leerling in een andere klas plaatsen voor een langere periode (rest van de ochtend of middag). De leerling krijgt altijd werk mee om te doen in de andere groep. (De leerling schrijft altijd op het OEPS-formulier wat er gebeurd is. De leerkracht bespreekt dit altijd na met het kind.) Het OEPS-formulier gaat mee naar huis zodat de ouders geïnformeerd worden over het incident. De ouders tekenen dit en de

Leerling vloekt of scheldt (hieronder valt alles wat kwetsend voor een ander kan zijn, zoals ziektes, godsdienst en uiterlijke of innerlijke kenmerken). Leerling zoekt ruzie, schopt of slaat. Leerling vertoont (niet structureel) pestgedrag, zoals: uitdagen, uitlokken, roddelen, negeren, briefjes schrijven, buitensluiten, uitlachen, macht creëren.		leerling neemt het weer mee naar school. Ouders worden geïnformeerd over het incident en zo nodig volgt er een gesprek met leerkracht, leerling en ouder(s).
Leerling vertoont racisme. Andere leerlingen voelen zich onveilig binnen de school of op het schoolplein. Leerling steelt, blijft moedwillig liegen. Leerling brengt schade toe aan (spullen van) anderen, dreigt en chanteert. Leerling vertoont structureel pestgedrag zoals: opwachten, in elkaar slaan, cyberpesten, iemand moedwillig naar beneden halen (roddelen, uitlachen, buitensluiten etc.). Leerling loopt weg. Leerkracht voelt zich onveilig; zeer brutaal gedrag waarbij leerkracht zich aangevallen voelt of bang is.	Leerling wordt de rest van de dag in een andere klas geplaatst. De leerling krijgt altijd werk mee om te doen in de andere groep. (De leerling schrijft altijd op het OEPS-formulier wat er gebeurd is. De leerkracht bespreekt dit altijd na met het kind.) De ouders worden gebeld om dezelfde dag op gesprek te komen. Wanneer ouders niet op gesprek zijn geweest kan de leerling nog niet terug naar de eigen klas.	De directie wordt ingelicht over het grensoverschrijdende gedrag. Er wordt een passende strafmaatregel bedacht om het goed te maken met het slachtoffer (denk aan: opstel, werkstuk, presentatie, brief, vervelend klusje).

Grensoverschrijdend gedrag bij kleuters

Gedrag leerling	Leerkrachtgedrag	Evt. consequentie/actie
Leerling houdt zich niet aan de gedragsafspraken/ regels. Leerling doet zijn eigen zin, stelt zichzelf boven anderen. Leerling luistert niet naar de leerkracht, vertoont brutaal gedrag of gilt naar de leerkracht. Leerling vertoont negatief of opruiend gedrag naar andere kinderen; uitlokken, uitdagen, beginnend pestgedrag, niet aan het woord laten, overrulen. Leerling gaat vaak in discussie als hij/zij wordt aangesproken ("Ja, maar"). Leerling jukt, verdraait de waarheid.	Leerling aanspreken op zijn/haar gedrag en een waarschuwing geven. Vertellen wat het gewenste gedrag is.	Leerling op een andere plek in de klas plaatsen. Leerling voor een korte periode (maximaal 15 minuten, afhankelijk van de leeftijd) in een andere groep plaatsen. (De leerkracht informeert zo nodig de ouders. De leerkracht bespreekt dit altijd na met het kind).
Leerling lacht de leerkracht uit, neemt de leerkracht niet serieus. Leerling zegt: Ja, maar... (het constant in discussie gaan van leerling, geen nee accepteren). Leerling negeert de opdrachten van de leerkracht. Leerling vloekt of scheldt (hieronder valt alles wat kwetsend voor een ander kan zijn, zoals ziektes, godsdienst en uiterlijke of innerlijke kenmerken). Leerling zoekt ruzie, schopt of slaat. Leerling steelt Leerling blijft moedwillig liegen.	Leerling aanspreken op zijn/haar gedrag en een waarschuwing geven. Vertellen dat het niet acceptabel is en dat er consequenties zijn aan dit gedrag.	Leerling in een andere klas plaatsen (maximaal 15 minuten, afhankelijk van de leeftijd). Ouders worden geïnformeerd over het incident en zo nodig volgt er een gesprek met leerkracht, leerling en ouder(s).

Leerling vertoont (niet structureel) pestgedrag, zoals uitdagen, uitlokken, roddelen, negeren, briefjes maken, buitensluiten, uitlachen, macht creëren. Leerling gooit met spullen, niet naar andere kinderen.		
Andere leerlingen voelen zich onveilig binnen de school of op het schoolplein. Leerling vertoont racisme. Leerling brengt moedwillig schade toe aan (spullen van) anderen, dreigt en chanteert. Leerling vertoont structureel pestgedrag zoals; opwachten, in elkaar slaan, iemand moedwillig naar beneden halen (roddelen, uitlachen, bewust herhaaldelijk buitensluiten etc.). Leerling gooit met Leerling loopt weg. Leerkracht voelt zich onveilig; zeer brutaal gedrag waarbij leerkracht zich aangevallen voelt of bang is.	Leerling wordt de rest van het dagdeel in een andere klas geplaatst. De directie wordt ingelicht over het grensoverschrijdende gedrag.	Leerling wordt voor een langere tijd (bijvoorbeeld een dagdeel) uit de klas geplaatst. De ouders worden gebeld om dezelfde dag op gesprek te komen. De directie wordt ingelicht over het grensoverschrijdende gedrag. Er wordt een plan van aanpak bedacht om het goed te maken met de betrokkenen.

Houden de incidenten aan, dan neemt de leerkracht opnieuw contact op met de directie.

Na het herhaaldelijk overschrijden van de gedragsregels, met betrekking tot (zwaar) grensoverschrijdend gedrag, wordt er een plan opgesteld met de betreffende leerling (het OEPS.. formulier. Hierbij zijn zowel de leerkracht, de leerling, als de ouders betrokken. Op de volgende pagina kunt u het formulier bekijken.

De directie kan het besluit nemen om het protocol 'schorsing en verwijdering' van de AWBR in werking te stellen.

OEPS.....

1. Wat is er gebeurd?

2. Hoe voelde jij je?

3. Wat zou de ander van je gedrag vinden?

4. Wat kun jij nu doen?

5. Wat zou de ander kunnen doen?

6. Welke afspraak wil je maken zodat het niet meer gebeurt?

7. Hoe kunnen we dat zien?

8. Heb je alle vragen beantwoord, bespreek het met de juf of meester.

Bijlage 5

protocol schorsing en verwijdering

In de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) zijn expliciete bepalingen opgenomen over de mogelijkheid om leerlingen definitief van school te verwijderen. De mogelijkheid om een leerling tijdelijk van school te schorsen wordt niet in de WPO genoemd, maar uit de rechtspraak blijkt dat dit wel mogelijk is. Dit op grond van het uitgangspunt dat wie het meerdere kan, ook het mindere moet kunnen.

Het bestuur van een basisschool kan in bepaalde gevallen besluiten om een kind te verwijderen op grond van artikel 40 lid 1 Wpo. Dit houdt in dat een kind geen toegang meer heeft tot de school waar hij is ingeschreven.

Dit protocol treedt in werking als er sprake is van voortdurend storend (ernstig) agressief gedrag of als er ernstige conflicten zijn waarbij mogelijk ook ouders zijn betrokken. Het kan ook zijn dat de school niet in staat is om de benodigde speciale zorg voor een leerling te bieden en een kind beter thuishoort op een school voor speciaal onderwijs. Verwijdering op basis van de laatste grond is in beginsel gebaseerd op een beslissing van de PCL of in de toekomst op het beleid binnen het samenwerkingsverband in het kader van Passend Onderwijs. Of een leerling van school mag worden verwijderd, moet per geval worden beoordeeld. De rechter heeft hierbij het laatste woord.

Behalve schorsing en verwijdering kan ook worden overwogen de vastgestelde Noodprocedure door het Samenwerkingsverband West te starten. De Noodprocedure heeft tot doel een aantal schoolbestuurlijke afspraken vast te leggen om te voorkomen dat kinderen waarvoor een basisschool (tijdelijk) geen onderwijs meer kan verzorgen, thuis komen te zitten. De Noodprocedure maakt deel uit van de VIA Amsterdam dat als centraal loket voor alle onderwijs- en zorgvragen functioneert. Het protocol Noodprocedure van het Samenwerkingsverband West geeft aan op welke wijze gehandeld moet worden indien voor de school een onhoudbare situatie met een leerling is ontstaan.

De Noodprocedure kan indien noodzakelijk en van toepassing gestart worden tijdens de wettelijke procedure 'Schorsing en Verwijdering'.

Schorsing van een leerling

Een leerling kan tijdelijk worden verwijderd van school, er is dan sprake een schorsing. Aanleidingen voor een schorsing van een leerling kunnen zijn:

- bedreiging door ouder(s)/verzorger(s);
- herhaalde les-/ordeverstoringen;
- wangedrag tegenover leerkrachten en/of medeleerlingen;
- diefstal, beroving, afpersing;
- bedreiging;
- geweldpleging;
- gebruik van alcohol of drugs tijdens schooltijden;
- handel in drugs of gestolen goederen;
- bezit van wapens of vuurwerk.

Hierbij gelden bij AWBR de volgende regels:

- In geval van schorsing wordt de leerling voor de rest van de dag de toegang tot de school ontzegd;
- Tenzij redelijke gronden zich daartegen verzetten worden de ouder(s)/verzorger(s) onmiddellijk van het incident en de maatregel gemotiveerd op de hoogte gebracht. (Als de ouders niet te bereiken zijn, is het verwijderen uit de klas en opvang elders nog een oplossing);
- De maatregel kan eenmaal worden verlengd met 1 dag. Daarna kan de leerling worden geschorst voor maximaal 1 week (5 schooldagen). In beide gevallen dient de school vooraf of – indien dat niet mogelijk is – zo spoedig mogelijk na het effectueren van de maatregel contact op te nemen met de ouder(s)/verzorger(s);
- De ouder(s)/verzorger(s) worden zo spoedig mogelijk op school uitgenodigd voor een gesprek. Hierbij is de groepsleerkracht en een lid van de directie van de school aanwezig;
- Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen;
- Bij schorsing voor langer dan een dag moet de directeur van de school de leerplichtambtenaar en de inspectie schriftelijk en met opgave van redenen van dit feit in kennis stellen;
- De schorsing kan alleen worden toegepast na goedkeuring door de directie van de school.
- De maatregel wordt na toepassing geregistreerd in het incidenten registratiesysteem;
- De maatregel wordt na toepassing schriftelijk gemeld aan het bevoegd gezag;
- Na de schorsingsperiode en gesprek met de ouders(s)/verzorger(s) wordt de leerling weer tot de lessen toegelaten;
- Een schorsing kan meerdere malen voor dezelfde leerling worden toegepast als er sprake is van een nieuw incident;
- Zolang een leerling op school is ingeschreven is de school verplicht de leerling onderwijs te geven. Dat kan ook betekenen dat een leerling huiswerk mee naar huis krijgt.

Tegen de schorsingsbeslissing staat beroep en bezwaar open. Het bevoegd gezag is verplicht de ouders te horen over het bezwaarschrift;

Besluit tot (voorgenomen) verwijdering

Voordat een leerling wordt verwijderd, moet de bestuurder zowel de ouders als de leerkracht hebben gehoord.

Op het besluit tot verwijdering van een openbare school is de Algemene Wet Bestuursrecht van toepassing. Een bezwaarschrift moet binnen de termijn van zes weken zijn ingediend bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag dient binnen vier weken hierop te reageren. Deze termijnen staan ook genoemd in de WPO en WEC.

Verwijdering is een uiterste maatregel. Voordat er tot verwijdering over kan worden gegaan is het belangrijk dat het schoolreglement, waar de regels van de school in staan beschreven, duidelijk zijn bij de leerling en de ouders en ook wat de sancties zijn wanneer de regels worden overschreden. Bij AWBR staan de schoolregels opgenomen in de schoolgidsen van de scholen.

Regels bij verwijdering

1. Het bestuur van school is als enige bevoegd te besluiten tot definitieve verwijdering van een leerling. Voordat de beslissing daarover genomen wordt, moet het bestuur de

groepsleerkracht horen en de ouder(s)/verzorger(s) in de gelegenheid stellen om gehoord te worden. (WPO. Art. 40 lid 5)

Hiervan wordt in overleg met de directie een verslag gemaakt wat aan de ouders ter kennis wordt gesteld en voor gezien wordt getekend. Tevens wordt het verslag ter kennisname gestuurd aan de leerplichtambtenaar en de Inspecteur van het Onderwijs;

2. Een voorgenomen besluit tot verwijdering van een leerling moet door het bevoegd gezag schriftelijk en met opgave van redenen aan de ouders(s)/verzorger(s) worden meegedeeld. In de brief worden ouder(s)/verzorger(s) gewezen op de mogelijkheid tot het indienen van een zienswijze binnen twee weken na dagtekening van de brief. Een kopie van het voornemen moet direct aan de leerplichtambtenaar van het stadsdeel of de woongemeente van de leerling worden gezonden (LPW, art.18 lid 3);
3. Inspanningsverplichting: De dagtekening van dit voornemen markeert tevens het begin van de periode van 8 weken waarin het bestuur van de school (aantoonbaar) een andere school/instelling voor de leerling zoekt (WPO, art. 40 lid 5). In het basisonderwijs geldt de regel dat er toch tot verwijdering kan worden overgegaan, indien de school zonder succes acht weken lang heeft gezocht naar een andere school. De zoektocht heet een inspanningsverplichting. De inspanning moet aantoonbaar zijn. Zodra een andere school bereid is gevonden om de verwijderde leerling op te nemen of na acht weken vervalt de inspanningsverplichting. De laatste situatie is onwenselijk en komt slechts in zeer uitzonderlijke situaties voor;
4. Definitieve verwijdering kan in beginsel alleen plaatsvinden, wanneer het bevoegd gezag een andere school bereid heeft gevonden de leerling toe te laten;
5. Tegen de verwijderingsbeslissing staat beroep en bezwaar open. Het bevoegd gezag is verplicht de ouders te horen over het bezwaarschrift;
6. Het bevoegd gezag neemt een uiteindelijke beslissing binnen 4 weken na de ontvangst van het bezwaarschrift;
7. In het kader van 'veiligheid op school' wordt het incident geregistreerd.